

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. In quo explicatur an aliquando liceat occidere seipsum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

I. Ioan. 3. Nos debemus pro fratribus animas ponere. Sed in eo casu si infans interficiatur, aeterna salute priuabitur ob defectum baptisimi. Quare tenetur mater vitam suam corporalem periculo exponere potius, quam occasionem dare morti sui infantis; per quam aeterna salute irremediabiliter priuabitur. Dicitur est autem: cum vale probabili periculo prolis: quia, vt Petrus à Nauar. expressit in sequent. nu. 144. si probabiliter constaret quod matre exposita extremo mortis periculo infans viuere nequeat, sed moriturus sit cum matre; huic sanguis minui, aliaque medicamenta potrigi possunt ex quibus speratur alterum duobus saluandum esse. Atque iuxta Nauar. in eod. nu. 62. non peccabit medicus, si credens probabiliter foetum non esse animatum anima rationali, matri periclitanti de vita, pharmacum iuxta antedicta præbeat: quo eam à tanto periculo liberet. Non enim est locus reprehensionis in eo qui ratione probabiliter innoxius agit. De his videri potest Thomas Sanchez in lib. 9. de matrimonio disput. 20. per totam, & Lessius lib. 2. de iustitia & iure, cap. 9. dub. 10.

CAPVT IV.

In quo explicantur, an aliquando liceat occidere seipsum.

SVMMARIVM.

- 37 Seipsum dedit a opera occidere non licet, cum homo non sit vite sue dominus.
- 38 Solutio obiectionis de Sampson & nonnullis aliis, qui non reprehenduntur ex eo, quod sibi mortem intulerint.
- 39 Nec felicitatis consequenda gratia, nec in causa religionis, aut ad virginitatis conseruationem licet mortem sibi consciscere.
- 40 Tenetur homo vitam propriam conseruare.
- 41 Inter actus eidem conseruationi contrarios, quidam nunquam, & quidam aliquando liciti esse possunt.
- 42 Quando liceat, aut non liceat permittere se ab agresse occidi.
- 43 Permittendum esse potius se occidi, quam fornicationem aut aliquid aliud intrinsece malum committere.
- 44 Quando damnandus ad mortem potest non fugere oblata fugiendi commoditate.
- 45 Homicida occultus non tenetur se detegere ad liberandum eum qui tanquam reus loco ipsius, afficiendus est extremo supplicio.
- 46 Secus est si suo testimonio falso ipsum exposuit tali periculo.
- 47 Vary casus in quibus licet vitam suam periculo exponere.
- 48 Quando mortaliter peccetur breuiando vitam per abstinentiam à cibo.
- 49 Quando à tali peccato potest esse excusatio.
- 50 Explicatio dubij de eo qui fecit votum abstinenti à carnibus. An potest illis vesci, cum id illi necessarium est ad vitam conseruationem.
- 51 Cum necessarium est ad vitam conseruationem, vesci licet cibis vitibus: nisi quod specialis ratio sit de carnibus humanis.
- 52 De obligatione obediendi medico precipienti sumptionem certi pharmaci pro vite conseruatione.
- 53 Non licet mutilare seipsum, exceptis duobus casibus.
- 54 Obligatio ad conseruationem sui, cessat in quatuor casibus.

LICET excusetur à peccato qui præter omnem suam intentionem interficit se (vt accidit mulieri de qua mentio est in cap. Et parte 2. De sepulturis) semper tamen illicitum est seipsum occidere, vt post D. Thom. 2. 2. quest. 64. art. quinto habent Syluest. Homicidium 1. nu. 4. Nauar. in Enchir. cap. 15. nu. 11. Couar. in 1. variar. resolut. cap. 2. num. 9. Sotus lib. 5. de iust. & iure quest. 1. art. 5. Petrus à Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 3. nu. 14. & aliquot sequentibus. ac Ludouic. Molina de iustitia & iure, tomo quarto, tract. 3. disput. 9. Estque sententia D. August. in 1. De ciuitate cap. 15. ad 26. constatque ex cap. si non licet, & tribus sequentibus. 23. quest. quinta: in quorum ultimo, sumptis ex Concilio Bracharensi, prohibetur ne vlla pro eis in obligatione fiat commemoratio: neque cum palmiss ad sepulturam corpora eorum deducantur.

Confirmatur etiam aperta ratione, quia id est contra charitatem, quam homo sibi debet: & suo etiam modo contra iustitiam, cum dominium exerceat in vitam, cuius ipse dominus non est; ex lege, Liber homo est. Ad legem Aquiliani: quod Sotus tractat in 4. De iust. & iure, quest. 2. art. 3. & post ipsum Ludouicus Molina in præced. disput. prima. Vnde est, quod si quis alterum de ipsius etiam consensu interfecerit, non sit à culpa liber; quia scilicet: alter ille talem potestatem ei facere nequiuit: vt pote vitæ propriæ dominum non habens: sicque Dauid. 2. Reg. cap. 1. iuste puniuit morte Amalecitem, qui Saulem ad ipsius petitionem interfecit.

Si obiciat factum Sampsonis Iudic. 16. qui alios occidendo, seipsum etiam necauit. Respondetur id fecisse Dei reuelatione prout habetur ex cap. Si non licet, 13. quest. 5. & ex D. August. in lib. 1. De ciuitate cap. 21. refert D. Thom. in cit. art. 5. ad 4. Dici potest etiam Sampsonem ipsum, absque alia dispensatione, vt ad commune bonum interimere hostes, tanquam fortissimum militem voluisse periculo se obicere; prout habet Sotus lib. 2. De iustitia & iure quest. 3. art. 8. ad 3. & ante eum Franc. à Vict. in relict. de homicid. num. 37. Actus enim fortitudinis est, vitam exponere pro reipubl. Quo etiam nomine fortissimus Eleazarus à culpa excusatur, dum cum tanto vitæ periculo elephantum interemit, vt Machabæorum narrat historia lib. 1. c. 6. Similiter à peccato excusatur qui ingressus in hostium nauem, aut domum: illam submergit, aut hanc incendit vt hostes ipsos iuste puniat quantumuis periclitus sit cum eis. Excusari quoque potest ille qui post latam in se à Iudice sententiam mortis, vt ostendat se libenter pati propter iustitiam; sua sponte scalas ascendit, aut manus porrigit ligatas, aut ceruicem submitit carnifici, aut immisit in os à carnifice venenatum poculum haurit; quoniam ille qui cooperando Iudicis sententiæ ac mandato tale quid facit, non tam agit quam patitur libenter; prout notat Sotus 5. De iustitia & iure quest. 6. in fine. Id quod procedit iuxta Couar. in 1. var. resolut. cap. 2. num. 10. res. 5. siue quis iuste, siue iniuste sit condemnatus.

Potest etiam metus maiorum tormentorum in hac re excusare: quia cum quis cogitat, actio non est tam ipsius, quam cogentis. Sicque possunt excusari Catholici, qui nostris temporibus sunt ab hæreticis coacti bibere venenum, vel ex altis locis se præcipitare, grauiora alioqui passuri tormenta. Excusari quoque potest is qui grassante incendio si non suppetat alia ratio euadendæ mortis tam horrendæ, deiciet se è sublimi cum certo vitæ periculo. Ad quod facit quod non sit homini prohibitum ne vnquam exponat vitam periculis; sed ne sine iusta causa exponat, nec tanquam habens ex osam, auferat sibi eam.

Ex hac autem proposito difficultatis explicatione deducitur primo, mortaliter peccare eum, qui sibi mortem consciscit, quantumuis id faciat felicitatis consequendæ gratia, aut vt huius vitæ miserias euadat, prout notauit D. Thomas 2. 2. quest. 64. art. quinto, ad 3. Deducitur secundo nulli vnquam licere seclusa diuina iustione, etiã causa religionis & martyrii vltro seipsum iugulare, aut veneno occidere. Istud Couar. notat in memorato cap. 2. num. 9. vers. 2. & post ipsum Petrus à Nauar. lib. 2. De restitut. cap. 3. nu. 107. Immo neque femina licet seipsum occidere ne ab alio constupretur (vt est ibidem D. Thomæ recepta sententia) quia in muliere per vim opprimi, cuius non est, si consensus absit: tunc enim potius dicitur pati quam agere. De qua re Nauar. in Enchir. cap. 16. num. 1. proque ea multi canones habentur 32. quest. quinta. Notat autem D. Anton. 2. par. tit. 5. cap. 6. sub finem; quod etiam si virgo in eo casu signaculum amittit et virginitatis, non perderet tamen virginitatem, debeturque ei, inquit ille, aureola virginitatis: quod etiam docet Sotus in 4. distin. 49. quest. 5. art. 2. concl. 2.

Quod si obiciat, minus malum esse propriam occisionem, quam à Dei charitate excidere; ideoque ad istud vitandum, illam licite elegeri posse. Respondetur negando feminam per hoc quod vi opprimatur excidere à Dei charitate. Si virgeas saltem constituit in periculo consensus in peccatum. Respondetur euentum periculi esse incer-

tum; præsertim cum Deus, quo maior fuerit occasio periculi, eo maius suppeditabit auxilium: nec feminam ipsam patietur supra vires tentari; iuxta illud quod D. Paulus pollicetur in priori ad Cor. cap. 10. v. 13. Quod si adhuc obicitas plerasque feminas quas colit Ecclesia, ne virginitatem amitterent sibi ipsas mortem consciuisse: vt D. August. testatur lib. 1. De ciu. cap. 26. Respondetur eas ex diuina reuelatione id fecisse, vt ex eodem D. August. tenet D. Thomas 2. 2. quæst. 124. art. 1. ad 2. aut inuincibili ignorantia potuisse excusari. Nam etsi Caiet. ad eum locum D. Thomæ, & Franciscus à Victoria in relect. De homicidio, nu. 37. negent posse circa hoc præceptum dari iustam ignorantiam: tamen quoad hunc casum, secus sentit Sotus lib. De iust. & iure, quæst. 1. art. 5. in fine, & post ipsum Ludouic. Molina de iustitia & iure, in citato tract. 3. disput. 9. sub finem: quia cum quid est de iure naturali occidit, neque facile peruiā habet rationē; in ipsum cadere potest ignorantia inuincibilis. Id quod in proposito casu vsuuenire nō ægre concedet, qui consideraerit feminas esse castitatis seruandæ studiosissimas intuitu Dei & virtutis: neque in subtilitatibus iuris versatas. Sicque intelligi potest quod ex cap. Non est nostrum, 23. quæst. 5. obicitur, licitam esse feminis occisionem sui, ad conseruationem castitatis.

Aduerte autem obiter, non esse facile credendum inspirationibus cooperandi efficaciter suæ morti, cum ex Apostolo in 2. ad Corinth. cap. 11. Satanæ transfiguret se in Angelum lucis: adeo ut merito quisque sibi ipsius fraude timere debeat ac cauere. Quæquidem fraus eo maxime indicio detegatur, si talis suggestio non tendat ad Ecclesiæ ædificationem vrgente necessitate, sed tantum ad propriam complacentiam & æstimationem.

Difficultas antedictis annexa, de vitæ propria conseruatione.

40. **S**ed difficultas hoc loco occurrit, An vt nemini licet seipsum occidere, ita nec liceat vitam propriam non conseruare. Tenendum est autem cum Francisco à Victoria in relect. De temperantia, nu. 1. non licere. Quod patet ex cap. Non mediocriter, de consecr. distin. 5. & ex eo, quod 22. quæst. 147. art. 1. ad 2. D. Thomas habet ex D. Hieron. nihil interesse, parua an longo tempore te interimas. Ac demum ex eo, quod non conseruare vitam suam, repugnet charitati, qua quisque tenetur diligere seipsum; sicut negare proximo necessaria ad vitam conseruandam, contrarium est charitati quæ ei debetur.

Attamen multæ in hac re particulares difficultates possunt esse. At quarum resolutionem aduertendum est, inter actus mortiferos, esse quosdam qui positie, & immediate, ex propriaque natura, tendunt ad mortem: vt potus veneni, iugulatio, strangulatio, proicctio in rogam, præcipitatio ex alto loco, & alij quibus homo semetipsum interficit: quosdam vero esse qui negatiue, & mediate, atque ex accidenti ad mortē adferendam apti sunt: vt non fugere à loco vbi viget pestis, oblatam tabulam in naufragio relinquere alteri, non sumere cibum aliquē, vel portionē, & similia quib. homo censetur non cōseruare vitam suam.

41. **P**riores igitur nunquam licent: posteriores vero ex aliqua causa sæpe liciti sunt, vt recte notauit Petr. à Nauar. l. 2. De restit. c. 3. nu. 72. post Couar. in lib. 1. variarum resolut. cap. 3. nu. 8. sub finem. Cuiusmodi causa est, tum Dei honor per testificationem diuinæ veritatis, aut euitationem alicuius peccati, aut executionem alicuius virtutis, quando ea est in præcepto, aut in consilio; tum salus Reipub. tum etiam proximi salus spiritualis: quam vtramque, esse vitæ temporali præferendam, tamquam maius bonum minori, recta ratio præscribit. Neque enim in tali casu imputatur homini sua mors, vt nec nauis imputatur submersio nauis ob absentiam ipsius; quando ea fuit propter maius bonum, vt propter vitam propriam tuendam, vel propter spiritualem animæ suæ salutem.

Istud ipsum autem (actus inquam, posterioris modi licitos esse ex causa) maxime omnium dicendum est de nonnullis per quos vita impeditur prolongari: vt exempli gratia, quod aliquis iusta de causa non conferat se ad locum vbi sit salubrior & clementior aura, prout notat à Victoria in relect. De homicidio, nu. 33. aut quod non vtatur sa-

lubribus medicinis, prout habet Medina in Cod. De leuius quæst. vltima ad primam rationem. Aduertendum enim est, præceptum de se conseruando, non obligare in casu quo id omittitur propter maius & melius bonum; cum tunc, saltem consilium sit, anteponendi bonum maius, & melius minori: neque ad aliud obligat, quam ad vitam conseruandam per media de se ad id ordinata. Non enim tenetur quis in vniuersum vt omnibus medijs quibus vitam conseruare, prout notat quoque à Victoria in sequen. num. 35. Et patet, quia obligatio esset ad moraliter impossibile.

Conclusiones deductæ ex propositæ difficultatis explicatione.

42. **E**x qua doctrina inferitur primo, quamuis non sit obligatio, licitum esse tamen alicui non occidere aggressorem; id est, cum quis aliter euadere nequit, permittere potius se occidi, quam occidere inuadentem, vt ei relinquat tempus ad agendam penitentiam. Talis enim actus non defendendi se est de eorum numero, qui ex accidenti, & negatiue tendunt ad mortem: ideoque secundum paulo antedicta, licitum esse potest esse iusta causa; qualis in hoc casu censetur esse bonum eminentis charitatis, qua vita propria pro aliena salute spiritali ponitur exemplo Christi. Ita docent præter Caiet. 2. 2. quæst. 64. art. 7. plures alij, quos refert, sequiturque Petrus à Nauar. in cit. cap. 3. num. 62.

Ad quod illustrandum in duci potest illud ex cap. Non est nostrum, 23. quæst. 5. Non est nostrum mortem arripere, sed illatam ab alijs libenter accipere. Et illud ex sequen. quæst. 8. cap. communior. Vltis in vincula rapere, vultis in mortem: voluntas est mihi, &c. Quod si possit quis euadere fugiendo, debet potius fugere quam permittere se occidi. Atque si aliqua forte de causa contingat non esse bonum supererogationis, consiliumve non defendere seipsum, oportebit omnino, etiam cum aggressoris occisione, si aliter fieri non potest, vitam propriam defendere. Nam vt non est licitum spiritalem vitam propriam amittere pro spiritali vita proximi: ita nec licitum est, pro temporali salute hominis priuati, tradere se morti voluntariæ; quia vt illud, sic & istud, est contra charitatis ordinem, secundum quem tenor meæ salutis prius prouidere, quam alienæ, nisi interueniat specialis ratio ob quam aliter agendum sit. De qua re Petrus à Nauar. in eodem cap. 3. num. 38. & alioque sequentibus.

43. **I**nferitur secundo, hominem mori debere potius, quam committere fornicationem, etiam positò, quod non possit aliter vitam suam conseruare. Fornicatio enim est intrinsece mala, quæ nulla circumstantia honestari potest. Vbi aduerte quod Petrus à Nauar. notat in eod. cap. 3. nu. 104. & 105. ob nullum mortis metum, licere viro cum aliena coire: quia cum actione concurrat, id nequit, quin consentiat. Aliaque ratio est de fornicatione: quæ sine suo consensu corrumpi potest, vt iam ante attingimus; & ideo ad euitandam mortem quæ ei alioqui certo inferenda est, pati potest se corrumpi, dummodo absit tum consensus in turpitudinem, tum etiam eiusdem periculum apertum. Veruntamen, quia ob vehementem, naturæ inclinationem in eum actum, raro absit tale periculum, licitum est feminæ se occidi permittere potius, quam tale quid perpetri. Quod autem de fornicatione dictum est, eadem ratione dicendum est de quauis actione similiter mala intrinseca: adeoque de quauis præcepti transgressione in contempum legitime præcipientis. Ad quod faciunt tradita in præcedenti lib. 11. cap. vlt.

44. **I**nferitur tertio, ex proposita doctrina, licitum esse ex iusta causa martyrium expectare nec fugere, quemadmodum notant Couar. in lib. 1. variarum resolut. cap. 2. nu. 9. Nauar. in Enchir. cap. 11. num. 40. Sylu. verbo Martyrium. Quando vero iusta causa interuenire censetur, Petrus à Nauar. in memorato cap. 3. num. 111. vno verbo expressit: inquiens, tunc hominem teneri pro Christo vitam offerre, cum si non faceret, vituperio esset apud infideles ministerium nostrum. Eadem ratione dicendum est, quod qui iuste detinetur in carcere probabiliter afficiendus extremo supplicio, possit non fugere, oblatam etiam

iam opportunitate. Tunc enim iusta datur causa per quam actus non fugiendi iustificetur; nimirum factis factio delicti eiusque punitio in aliorum exemplum. Ita observat post Caiet. 2.2. *quest. 69. art. 4.* Couar. in cit. cap. 2. nu. 10. *vers. 6.* & post Ioannem Maiorem Perrus à Navar. in *cod. cap. 3. num. 77.* Contrarium vero quod aliqui tenent, ut Franciscus à Victoria in *relect. De homicidio, num. 29.* admittit, cum quis tale quid fecerit bono fine quidem, non tamen sufficienti; prout facile contingere potest, id facienti ex ira, vel alia passione.

De detento autem in carcere, qui cum innocens sit in iste damnandus est ad mortem simpliciter iudicandum est, non posse data opportunitate de carcere non fugere: quoniam in tali casu non datur sufficientis causa iustificans: adeo ut si per præceptum de se conferuando, fugere teneatur ex Couar. in *sequen. v. 7.* Qui postea *nu. 12.* docet innocentem si aliter condemnationem iniquam euadere non valeat, posse cum carceris effractione euadere: neque inde secuta damna, illi imputanda esse: cum utens iure suo nemini sit iniurius. Quod tamen intellige regulariter loquendo quoniam postea aliquando ex fuga sequi tanta Reipubl. perturbatio, ut vincetus teneatur non fugere, cum bonum publicum anteponendum sit priuato.

Inferitur quarto, ex eadem doctrina; quod non teneatur quis detegendo homicidium quod perpetravit, mortis periculo obicere se; ad liberandum innocentem qui tanquam eiusdem homicidii vere reus, morte afficiendus est secundum allegata, & probata. Id quod Sotus expressit *lib. 4. De iustitia & iure quest. 6. art. 3. ad 4. argument.* Et probatur, quia is nihil committit in innocentem, cuius mors ex actione ipsius sequitur: quidem non tamen per se, quasi in illud ea dirigatur natura sua, aut ex agentis intentione: sed tantum per accidens: nempe quod acciderit immiseri ei accusationem iustificationemque; aliorumque ad talem mortem per se dirigantur. Neque obstat, quod tale quid providere poterit: quia inde tantum sequitur peccasse contra charitatem, omittendo cautionem requisitam ad impediendum proximi damnum: non autem contra iustitiam, contra quam est homicidium; quia quando ex aliqua actione damnum sequitur tertio, non ex natura actionis, sed vel ex malitia vel ignorantia aliorum, que ei se immiscet, actio eiusmodi non iudicatur iniuriosa esse respectu agentis, sed alterius malitiosi, aut ignorantis qui occasione illius damnum dat. Veruntamen licite atque laudabiliter talis faceret, si suum delictum fatetur, quia actus is, quo fatetur; seque iudici offerret, pertinet ad posterius genus actuum, qui nu. 40. & 41. propositi sunt. Deinde potest id honestari per circumstantiam, quod ea ratione ille qui reus est, non autem innocens, penas peccati admissi pendat.

Porro quod à Victoria in *relect. De homicidio nu. 29.* innuit esse actum de se malum, si latro offerat se iudici, certum non est; nam eum honestari posse ex iusta causa Navar. satis indicare videtur, cum in *Enchir. cap. 15. n. 21. vers. 2.* dicit homicidam non teneri seipsum carceribus aut morti sibi inferenda tradere; etiamsi hoc facere, saluti animæ valde conduceret. Hoc enim addens significat honestari posse: quia si non posset nec saluti animæ villo modo conducere valeret. Ad quod etiam facit quod D. Thomas 2.2. *quest. 64. art. 5. ad 2.* ait publicam potestatem habenti, non licere quidem ob peccatum quodcumque se occidere, licere tamen se committere iudicio aliorum.

De cætero negandum non est quin is qui suo testimonio alium morti falso addixit, possit cum vitæ propriæ periculo seipsum retrahere: immo & ad id teneatur, iuxta Sotum loco patulo ante citato atque alios quos refert & sequitur Perrus à Navar. in *sepe memorato cap. 3. num. 251.* perinde ac is qui rem alterius furatus est teneatur omnino, etiam cum proprio damno rei familiaris, domino necessitatem alias patienti, illam restituere. Licet enim mihi plus teneatur quam proximo, quando omnia sunt paria: tamen quando ego sum efficax causa damni, conditio damnificati, *ut pote in momento,* potior est, quam mea, qui sum innocens. Quia in re idem iudicium est de eo qui causa fuerit talis falsi testimonij ut idem à Navarra, in *seq. num. 253.* ha-

bet: quia parum refert an per tuum testimonium, an vero per inductionem alterius ad testimonium ferendum occidas proximum: cum reuera constet quod ita causa illi sit iniuste moriendum. At tamen si retractatio nihil esset profutura, non teneretur quis ad illam cum vitæ periculo. Sicut nec si quis per ignorantiam quandam, aut obliuionem inculpabilem falsum testimonium dixisset, ut idem *ibid. num. 254. addit. ex Caiet.* quia materialiter tantum dixit falsum (sicut is qui librum accipit nesciens esse alienum, materialiter tantum committit factum) ideoque non obligatur ex iustitia in commodum subire ratione delicti. Hocque quod de falso teste dicitur, pari ratione dicendum est de Iudice qui innocentem damnauit.

Inferitur quinto, ex proposita doctrina, quod etsi communiter peccatum sit, se mortis periculo exponere (exemplo sunt illi quorum meminit Navar. in *cod. cap. 15. nu. 8.* qui ne timidi habeantur per nimiam audaciam se exponunt itemque funambuli ac duellantes) in multis tamen casibus id licere propter circumstantiam aliquam eohonestantem actum eum. Hac enim ratione ob publicam necessitatem milites exponentes se periculo belli, excusantur: prout notant à Vict. in *relect. De temperantia nu. nono, & in relect. De homicidio n. 32.* Medina in *quæst. ult. De ieiunio ad secundam variationem, Couar. in 1. var. resolut. cap. 2. nu. 10. vers. 9.* & Sotus *lib. 5. De iust. & iure quest. 1. art. 6. concl. 1.* Ratioque est quia bono publico postponenda est vita priuati: sicut incolumitati torius, natura magistra, postponitur incolumitas patris. Item ob utilitatem publicam, ut notat à Victoria in *cit. nu. 32.* excusatur nauigatio in mari, etiamsi vix contingat non dari in ea magnum aliquid vitæ periculum. Excusantur etiam ij qui vitam corporalem pro corporali proximi vita prudenter exponunt periculo: prout docent à Victoria in *relect. De homicidio, num. 28.* Sotus in *cit. art. 6. concl. 3.* Pro quo facit illud 1. Ioan. 3. In hoc cognouimus charitatem Dei quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere. Id quod non ad solum proximum spiritale bonum spectare, sed etiam ad corporale satis indicant, quæ ibidem proxime sequuntur. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, &c. Facit etiam quod habet D. Paulus ad Ephes. cap. 5. Viri debent diligere uxores suas, sicut corpora sua.

An autem excusetur vxor si cum magno suo periculo assistat marito peste laboranti, quando hoc officium nullo modo profuturum est, neque facit alio præterit, quam ut pereunti marito adsit, & consolationem impendat. A Victoria quidem in *relect. De homicidio* videtur habere dicens in *num. 31.* non audere eum condemnare: sed in *relect. De temperantia nu. 9. vers. 3.* eam plane excusat. Excusandum similiter esse coniugem reddentem coniugale debitum coniugi leproso petenti, si adsit periculum fornicationis, patet: quia is actus non est de se ad mortem ordinatus, quantumuis sit periculosus: tuncque circumstantia adest quæ illum honestat. Maius vero dubium est, an coniux ad id teneatur, quod tractandum est cum de matrimonio.

Addendum est, iuxta Navarra in *Enchir. cap. 15.* excusari eum qui agit illa, in quibus ordinarie periculum est mortis, sed ea circumspeditione, & moderatione vitatur, ut probabiliter euadere possit: nec videatur periculum adesse. Sic enim excusat in *num. 8.* funambulos, qui iis viribus, & agilitate corporis pollent, & sunt ita circumspediti in suis iocis exercendis, ut periculum verosimiliter abesse iudicetur. Item haurientes venenum sumpto statim efficaci antidoto, & in *seq. n. 9.* exercere mes tornea menta, habentia adiunctum mortis periculum, cum aduersus hoc adhibent sufficientis remedium. Item *nu. 13.* matrem, seu nutricem quæ noctu in lecto prope se infantulum collocat adhibita tanta diligentia aduersus periculum suffocandi ipsum, ut probabiliter credatur nullum adesse. Ac demum in *nu. 18.* eos qui tauros agitant cum ea moderatione & circumspeditione ut nullum sit in eo periculum mortis, aut mutilationis. Veruntamen quia talia periculosa sunt natura sua; neque per moderationem peti-

culum omnino tollitur, ita ut nonnunquam inde mors, aut mutilatio contingat, non videntur consulenda, nisi bonum commune exigat: ut contingere potest quoad torneamenta: quoad taurorum autem agitationem: ut: & quoad ambulationem super funem, nunquam.

48. Inferitur sexto, qualiter iudicandum sit de abstinentiis, aliisque id genus, quibus vita breuiatur, An liceant necne? Nam loquendo absolute tenenda est pars negatiua: ut tenent Franc. à Vict. in relect. De temper. qua. vlt. & Couar. 2. 2. quest. 147. art. 1. & Medina in Cod. De ieiunio, quest. vlt. extendendaque est non solum ad casum in quouis ex intentione, siue ut cito moriatur, id facit: sed etiam ad eum in quo non intendit quis aliquid eiusmodi: aduertit tamen vitam suam notabiliter inde breuiari. Id quod Nauar. in Enebir. cap. 15. num. 12. annotans, vult in tali casu mortale committi, nisi bona fides excuset: ut censetur cum etiam si quis tale quid aduertat, nihilominus existimat se benefacere: exstimatione scilicet, quam purget ignorantia probabilis; adeoque sufficiens ad agentem excusandum à peccato saltem mortali.

Cæterum si quis aduertat se ex abstinentia damnum vitæ capere, non tamen notabile: tunc peccat solum venialiter ex Caiet. loco cit. quia leue nocumentum constituit tantum peccatum veniale, idque adhuc, quando aduertit se virtutis abstinentiæ limites excedere: nam alias ne quidem veniale committeret: propterea quod intra abstinentiæ limites cadit vitam ex bono sine aliquantulum breuiare per exiguum nocumentum: prout tum rationibus, tum patrum autoritatibus. & exemplis ostendit Medina in cit. quest. vlt. Qua de re videri potest Petrus à Nauar. in lib. De relict. cap. 3. nu. 85. & aliis quod sequentibus.

49. Iam licet nulli omnino fas sit interimere se abstinentendo à cibo; possit tamen in ægroto tanta esse animi deiectio, & appetitiuæ virtutis conseruatio, ut non possit nisi cum summo labore & cruciatu cibum sumere, eaque de causa (quia tunc impossibilitas quadam interuenire censetur) talis excusandus est saltem à mortali: præsertim quando exigua, aut etiam nulla fuerit spes vitæ. Ita docet Franciscus à Victoria, in relect. De temperantia nu. 1. Similiter concedendum est non teneri quem per alimenta vitam quantum potest prolongare. Nec enim tenetur vti cibis optimis, & delicatissimis, quamuis sint salubriores; ex eod. à Vict. in sequ. n. 11. & de homicidio, nu. 34. Itemque ex Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 2. nu. 10. in principio. Ratio autem horum est, quod Deus non iniunxit nobis, ut vique adeo solliciti essemus de vita. Sufficiet igitur communibus vti alimentis, nec oportebit carne potius vti, quam piscibus, vel ouis: & potu vini potius quam aquæ, etiam si medicus id consulat, nisi forte ad id cogat agritudo, cuius causa acquiescendum est consilio medicorum, & ideo abstinentium ab iis qua illi iudicarent nociua; non secus ac sani debent non modo à venenosis, sed etiam ab aliis noxiis cibis se præseruare. Que doctrina est Franc. à Victoria in cit. num. 34. Ex qua intellegitur, quod si alicui etiam nocenti præciperet Iudex, ut per se sumeret potum venenatum, illi obediendo tali iniusto præcepto, tanquam occidens seipsum grauiter delinquat, iuxta Sorum in 5. De iust. & iure quest. 6. art. 4. in fine. Confirmatur vero, quia talis actus est de genere eorum qui directe immediateque tendunt ad mortem; quo fit ut nulli inquam licere possit. Et si concedendum videatur multos bona fide aliquid eiusmodi facientes, excusari à peccato per ignorantiam.

Dubia aliquot, De eadem conseruatione vitæ propria.

50. Occurrunt hic nonnulla dubia. PRIMVM EST, An qui votum emisit abstinentiæ perpetuo à carnibus possit illis vesci, cum id ipsi necessarium est ad vitæ conseruationem. Cui satis fit sequentibus propositionibus. Prima est: quod talis, si nullus sit alius cibus qui sumi possit, teneatur carnem comedere. Hæc est Franc. à Vict. in relect. De temper. n. 10. & Medina De ieiunio quest. vlt. ad. 4. rationem. Et probatur: quia tunc non comedere est in effectu se occidere. Secunda est: quod si extrema sit necessitas vescendi carnibus ad vitam conseruandam, etiam alij cibi suppetant, talis quoque possit illis vesci. Ratio est, quia

votum non censetur pro tali casu emissum: Nam pro regula habetur, inquit loco cit. Medina, id quod impediret voti obligationem, si tempore emissionis adesset, id ipsum post emissionem superueniens, tollit obligationem eiusdem. Extrema autem necessitas impediret, utpote reddens illud incautum, & ideo illicitum: adeo ut semper in eo loci habeat exceptio extremæ necessitatis, etiam si non exprimitur. Attamen quando ex tali esu oritur esset graue scandalum ut in ordine Carthusiensium quia censetur inde labefactari disciplinæ austeritas; abstinentia ab eod. esu iudicaretur permissa: propterea quod in tali casu non comedere carnes, actus est secundum generis: seu de illorum numero qui indirecte tantum ad mortem tendunt. Namque illud quod non comedendi mortem tunc adfert proxime, non est eiusmodi abstinentia, sed praua corporis & humorum dispositio: quo fit iuxta supradicta, possit eadem abstinentia coonestari, licitaque reddi ex causa iusta.

Tertia propositio est: Quod si iudicio medicorum omnes alij cibi sint nociui infirmo habenti memoratum votum, & hoc carnes sint ei profuturæ, tunc ille tenetur carnes sumere. Hæc probatur: quia ipse non potest absolute non comedere, cum id ad mortem directe tendat: neque licet ei edere quæ iudicio medicorum sunt ipsi nociua, ut antea dictum est. Si ergo omnia præter carnes nociua sint ipsi, tenebitur illis vesci, pro vitæ suæ conseruatione.

51. SECUNDO DVBIVM. An si nihil aliud habeas quod comedas præter cibum veitum, sit tunc tibi licitum eo vesci. Ad hoc respondendum est affirmatiue: quia intentio legislatoris talem cibum vereratis, non fuit, ut cum tanto damno, sua lex adstringeret. Vnde David in necessitate constitutus ex lib. 1. Reg. c. 21. panes propositionis comedit sine peccato, ut constat ex cap. 12. Diui Mart. Similiter in Quadrages. carnes, & alia tunc veita, licite sumi possunt in esum: immo necessario sumenda sunt, si deest cibus alius necessarius ad vitæ conseruationem.

52. TERTIVM DVBIVM. An si quis tantum habeat carnes humanas quibus vesci queat, teneatur illis vesci ad vitam conseruandam. Ad hoc respondendum est negatiue: quia contra præceptum iuris nature est talibus vesci, prout bene explicat Caiet. 2. 2. qu. 148. art. 2. ad 2. argument. Martini: quia in re nos immorari non est necesse. Quæritiam probabile est, illicitum esse in extrema necessitate vti eis in cibum: quod à Vict. in relect. De temperantia, num. 6. probat ex eo, quod semper habitum sit tanquam immane, quod aliqui in obsidione vti sint tali alimento. Quamquam loco cit. Caiet. & Abulen. 4. Reg. cap. 6. (referente ibidem à Victoria) putant id per accidens licitum esse: nimirum quando non est nocumentum proximi, ut quando est caro hominis iuste occisi, & tam apud comedentem, quam apud alios, necessitas vrgens operit immanitatem.

53. QVARTVM DVBIVM. An si medicus præcipiat alicui ut quotannis pharmacum sumat ad euitandam mortem, is teneatur sumere. Respondendum est: quod si mortaliter certus sit, sumpro pharmaco se sanitatem recepturum, & alioqui moriturum, nec vlla sit causa quæ coonestet actum non sumendi: mortaliter delinquere nisi sumat. Id quod à Vict. in relect. De temper. nu. 1. ex eo probat, quod mortale esset tale pharmacum denegare proximo in tali necessitate constituto. Quare erit & denegare sibi ipsi: præsertim cum ad necessitatem vitæ, corporalis medicina instituta sit à natura, seu creata à Deo, ex cap. 38. Ecclesiastici. Verum si ad vitam solummodo prolongandam spectet medicus consilium, de sumendis quotannis pharmacis, non tenetur quis ei stare: ut expressit à Vict. in ead. relect. quest. vlt. prop. 3. sicut nec tenetur patrio solo relicto migrare in alium locum, vbi felicius sit aura: ut idem etiam expressit in relect. De homicidio, nu. 33. Nec item, ut idem in sequenti nu. 35. habet, tenetur dare totum patrimonium pro remedio seruandi vitam. Et ratio esse potest, quod non videatur credibile Deum velle ut cum tanto dispendio quis propriam vitam conseruet. Vnde approbandum quoque est, quod Sorus in lib. 5. De iust. & iure quest. 2. art. 1. concl. 3. indicat, excusari à peccato eum qui velit potius mortem pati, quam permittere cum maximo dolore pedem sibi secari. Cui affine est quod idem in eod. lib. quest. 10.

articulo secundo, sub finem, habet hominem non teneri cum tanto cruciatu quantum est reorum, qui à ludicibus torquentur, vitam suam feruare: sed breuiorem mortem sibi permittere posse.

De mutilatione sui ipsius appendix ad antecedentia.

53. **H**is quæ fufius de occisione sui ipsius tractata sunt hæcenus, paucis ob rerum connexionem, illud de mutilatione addendum est: quod ut nulli fas est seipsum occidere, ita nec se parte aliqua mutilare: quod pater ex cap. 4. & aliquid sequentibus dist. 55. Ratio que est, quam post D. Thom. 2. 2. quest. 65. art. 1. Sotus habet lib. 5. De iust. & iure, quest. 2. art. 1. quia vita totius constat ex membrorum integritate. Quare sicut homicidium nulli est licitum: ita nec mutilatio, nisi bonum totius corporis exigat: sicut contingit, tum quando membrum ita male affectum est, ut sit periculum ne toti corpori extremam adferat perniciem, ut quando putridum est, aut veneno infectum, tum quando alias ea necessaria est ad euadendum præfens mortis periculum: ut cum quis ab incendio quo corripitur locus in quo est, aliter euadere non potest quam manum qua tenetur ligatus, abscindendo (quod exemplum est Soti) aut quin salter per fenestram, quantumuis prouideat sibi ex saltu frangendum esse crur, aut brachium.

Non licet vero abscindere sibi aliquid membrum ad euitandum peccatum: ut D. Tho. 2. 2. quest. 65. art. 1. ad 3. ex Diuo Chrysostomo, notat. Quod etiam patet ex citato cap. 4. & sequentibus. Ratio que est, quia peccatum potest semper alio modo vitari; nempe libera voluntate cum diuinæ gratiæ auxilio. Nec vquam membra adferunt animæ perniciem (alioquin enim Deus præue naturam instituerit, quod dicere blasphemia est) sed malitia & negligentia libera voluntatis. Si obiciamus illud Marth. quarto. Si oculus tuus scan dalizet te, erue eum, &c.] Sotus in fine cit. art. 1. respondet id esse intelligendum per hyperboleam, qua moraliter significetur qualis peccatorum occasiones esse amputandas.

54. Porro sicut non debet homo membrum vllum, ut nec vitam sibi auferre: ita debet membra, ut & vitam suam, conseruare tanquam à Deo constitutus, ut vitæ, sic & membrorum suorum cultos. Quamquam quatuor sunt casus in quibus non tenetur quis ad sui conseruationem. Primus est, quando est reus mortis, & ad mortem rapitur à ministris iustitiæ. Immo grauius peccat eis resistens, iuxta illud ad Rom. 13. Qui potestati resistunt, ipsi damnationem acquirunt.]

Secundus casus: quando contra id ipsum quod ad est periculum mortis, remedium adhibetur sufficiens: quæ ratione illi excusantur, qui cum præfens ac certum remedium habeant, ad ostendendum ipsum efficax esse contra aliquod venenum, sumunt id ipsum venenum. De hoc casu Nauar. in Enchir. cap. 15. num. 8. ver. 8. & post eum Petr. à Nauar. lib. 2. de restit. cap. 3. nu. 82. & 83. Ad quem requirunt primo, ut tale remedium sit de consilio insignium medicorum, iuxta præcepta medicinæ ab homine legali compositum: secundo, ut periculo factio in bruto animali, vitæ eius comprobata sit: tertio, ut tam qui dat quam qui sumit venenum, credat remedium esse antecedente modo compositum, nec vllum subesse mortis aut alterius corporalis damni notabile periculum. Quæ cum difficile sit explorata habere, ideo curandum est talem experientiam in bruto fieri non in homine.

55. Tertius casus est, quando remedium adhibendum ad conseruandam sanitatem, est ingentis pretij, aut ipsum est valde difficile, iuxta antecedentia in responsione ad quartum dubium. Quartus est, quando causa rationabilis ad est car debeat quis exponere se mortis aut mutilationis periculo: ut in iusto bello aut ad iustitiam sui, aut alterius defensionem, iuxta post dicenda. Cæterum hic sumimus mutilationem & membrum generaliter: sub illa comprehendentes non tantum abscissionem membri, sed etiam debilitationem, qua alicui debilitatum est membrum absq; abscissione, ut suam functionem exercere non possit. Sub membro autem comprehendentes corporis partes etiam minores, ut digitum aut articulum digiti.

CAPVT V.

In quo explicatur, an licitum sit ob propriam defensionem occidere alium.

SVMMARIVM.

- 56 Ob vitæ propriæ defensionem licitum est occidere aggressorem
- 57 Quatuor conditiones ad id requisitæ, & quando liceat prouenire aggressorem in occidendo.
- 58 An obligatorium sit occidere aggressorem, cum ad defensionem sui id necessarium est.
- 59 Is etiam qui se in vitæ discrimen coniecit sua culpa, potest vi iure defensionis cum moderatione inculpate iudicari.
- 60 Quomodo liceat occidere ad defensionem sui honoris.
- 61 Explicatio difficultatis vtrum liceat insequi eum qui honorem læsit, ut percutiatur cum id necessarium videtur ad tale damnum resarciendum.
- 62 Quo modo tale quid possit homo militaris.
- 63 Difficultas, an occidere liceat ad defensionem vtram propriam.
- 64 Id licet non solum cum defensio fuerit coniuncta cum periculo propriæ vitæ, sed etiam sine eo.
- 65 Solutio eorum que obiciuntur in contrarium.
- 66 Furem fugientem rebus tuis onustum insequi licet, & occidere, si nulla alia via res ipsa possint recuperari.
- 67 In istiusmodi difficultate, par ratio est Clericorum ac laicorum.

In re proposita est difficultas. 1. An tale quid sit licitum ob defensionem vitæ propriæ. 2. An ob defensionem proprii honoris. 3. An ob defensionem propriarum rerum: de quibus sigillatim dicendum est.

Prima difficultas, quæ ad defensionem vitæ propriæ.

56. **D**e prima igitur difficultate, quod licitum sit ob vitæ defensionem occidere aggressorem, sententia est D. Thomæ 2. 2. quest. 54. art. 7. Caiet. & aliorum interpretum illius, Soti in 5. De iust. & iure, quest. 1. art. 8. Nauar. in Enchir. cap. 15. num. 2. Couar. ad Clemen. vnicam. De homicidio 3. part. §. vnicum num. 1. alios plures in eandem sententiam citantis: quam esse communem ait Petr. à Nauar. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 332. Probatum vero: quia lex naturalis vnicuique facit potestatem seipsum defendendi ab aggressore: ex lege ut vim, ff. de iust. & iure, & ex eo, quod ex illo, adeo naturale sit cuiq; rei, ut in id quod sibi nocet, statim insulet. Sicque in cap. lus naturale distinct. 1. inter ea quæ sunt iuris naturalis, tanquam facta in instinctu naturæ, ponitur violentiæ per vim repulsiõ. Accedit ratio: quia in eiusmodi contentione homo plus tenetur prouidere vitæ suæ quam alienæ: quia semper incumbit illi cura prouidendi salutis vitæ propriæ: prouidendi vero salutis vitæ alienæ, non item: præsertim proposito casu in quo alter coniciens se ex mera malitia in salutis discrimen, non est in necessitate: sed in voluntaria iniquitate: atque seipso neglecto, tunc alij consilere, occasio esset nefariis hominibus inuadendi viros bonos: dum nimirum illi certi essent se ab his minime occidendos. Qualem occasionem arripuisse videntur Machabæorum hostes, ex lib. 1. historia ipsorum cap. 2. Idem confirmari potest per cap. 3. sententia excommunicationis §. Si vero, & per Clemen. vnicam De homicidio. Illic enim dicitur quod vim vi repellere omnia iura permittant: hic vero ab irregularitate ex homicidio excusatur is, qui non valens mortem aliter vitare, inuasorem suum occidit, aut mutilat.

Illud autem D. Pauli ad Rom. 12. Non vos defendentes charissimi, sed date locum iræ intelligendum est de defensione quæ fit cum iure vindictæ, ex glossa interlineari, quam D. Thomas sequitur in cit. art. 7. ad 5. Cuiusmodi defensionem illicitam esse non negamus. Immo vero etiam si concedamus, quod possit quis absq; peccato mortem aggressoris sumere tanquam medium defensionis,

seu